

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรโวหารณ์ไทย

เรื่อง คำยืมภาษาบาลี สันสกฤต (๒)

ครูผู้สอน ครูธีระพล แก้วคำจันทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรไวยากรณ์ไทย

คำยืมภาษาบาลี สันสกฤต (๒)

ทบทวนความจำ

ภาษาบาลี สืบเกตุจากอะไรบ้าง

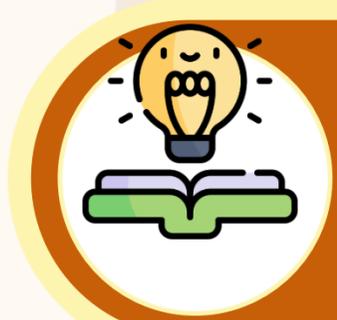

กิจกรรม

“ตายแน่”

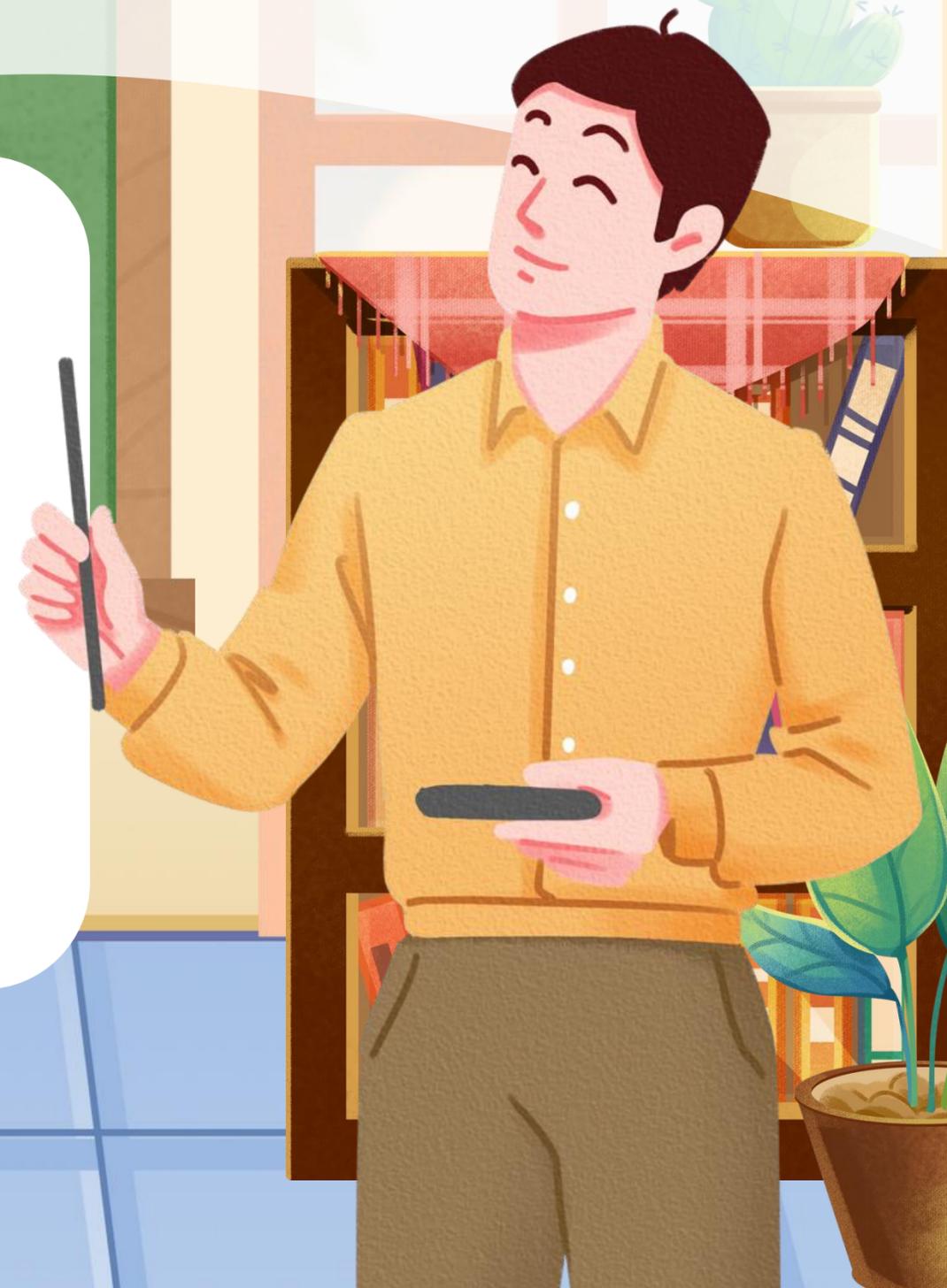
“แย่มากแล้ว”

คำถาม

นักเรียนคิดว่าบัตรคำ
ที่ได้รับคือภาษาอะไร

ปริศนาภาษาอะไร

กษัตริย์/ราชา

การศึกษา/เมื่อย

ศิลปะ/หัตถ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๑) อธิบายที่มาของภาษาสันสกฤตได้
- ๒) บอกหลักการสังเกตคำภาษาสันสกฤตจากตัวอย่างได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓) วิเคราะห์คำภาษาสันสกฤตในภาษาไทยได้
- ๔) แสดงความตั้งใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

ภาษาสันสกฤต

ภาษาสันสกฤต

ภาษาไทยมีภาษาบาลีและสันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่มากมายจนกลายเป็นภาษาหลักของภาษาไทย ไทยรับภาษาบาลีเข้ามาทางพระพุทธศาสนา และภาษาสันสกฤตเข้ามาทางศาสนาพราหมณ์

ที่มา

ที่มาต่างกัน

ภาษาบาลี มาพร้อมกับ “พระพุทธศาสนา”

ภาษาสันสกฤต มาพร้อมกับ “ศาสนาพราหมณ์” และ
วรรณคดีอย่างรามเกียรติ์ (เน้นคำทรูหรา คำราชาศัพท์)

โครงสร้างภาษา

ภาษาสันสกฤตเหมือน “ตัวต่อเลโก้” คือจะมีคำตั้งต้น (เรียกว่า ธาตุ) แล้วเอามาเติมส่วนประกอบข้างหลัง (เรียกว่า วิภัตติปัจจัย) เพื่อบอกรายละเอียดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่

ระบบเสียง

มีทั้งเสียงสระและพยัญชนะคล้ายบาลี แต่ภาษา
สันสกฤตจะ “เยอะกว่า” และ “อลังการกว่า” เช่น มีสระ
พิเศษอย่าง ไอ เอา ฤ ฦ ฦ ฎ และพยัญชนะ ศ ษ ที่บาลี
ไม่มี

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๑. เสียงสระในภาษาสันสกฤตมี ๑๔ เสียง ได้แก่

เอ	อา	อิ	ึ
อ	เ	เ	โ

ไ	เ	ฤ
ฤ	ร	ร

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๒. พยัญชนะสันสกฤต มี ๓๕ ตัว คือ พยัญชนะบาลี
๓๓ ตัว + ๒ ตัว คือ ศ, ษ

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๓. ไม่มีหลักการสะกด (ตัวสะกดตัวตาม)
แน่นอน ภาษาสันสกฤต ตัวสะกดตัวตาม
จะอยู่ข้ามวรรคกันได้ ไม่กำหนดตายตัว
เช่น อัสสร เกษตร ปรัชญา อักษร

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๔. สังเกตจากสระ คือ สระ ฤ ฦ ฦ ฤ ฤ ไอ เอา
ถ้ามีสระเหล่านี้จะเป็นภาษาสันสกฤต
เช่น ตฤณมัย ไอศวรรย์ เสาร์
ไปรษณีย์ ฤษี คฤหาสน์

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๕. สังเกตจากพยัญชนะควบกล้ำ ภาษาสันสกฤต
มักจะมีคำควบกล้ำข้างท้าย เช่น จักร
อัคร บุตร สตรี ศาสตร์ อาทิตย์
จันทร์

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๒. สังเกตจากคำที่มีคำว่า “เคราะห์” มักจะเป็น
ภาษาสันสกฤต เช่น เคราะห์ พิเคราะห์
สังเคราะห์ อนุเคราะห์ เป็นต้น

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๗. สังเกตจากคำที่มี “๓” อยู่ เช่น จุฑา กริธา
ครุฑ มณเฑียร จัณฑาล เป็นต้น

หลักการสังเกตคำภาษา “สันสกฤต”

๘. สังเกตจากคำที่มี “รร” เช่น สรรค์ ธรรม์ วรรณ

บรรพต ภรรยา บรรณารักษ์

มรรยาท กรรม ทรรศนะ สรรพ เป็นต้น

ตารางเปรียบเทียบภาษาบาลี สันสกฤต

ข้อ	ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
๑	สระมี ๘ ตัว คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ	สระมี ๑๔ ตัว เพิ่มจากบาลี ๖ ตัว คือ ฤ ฦ ภ ม ไอ เอา (คำที่มีสระ ๖ ตัวนี้จะเป็นบาลีไม่ได้เด็ดขาด)
๒	มีพยัญชนะ ๓๓ ตัว (พยัญชนะวรรค)	มีพยัญชนะ ๓๕ ตัว เพิ่มจากบาลี ๒ ตัว คือ ศ, ษ (คำที่มี ศ หรือ ษ เป็นสันสกฤต) *ยกเว้น ศอก คีก เศึก โศก เศร้า เป็นภาษาไทยแท้

ตารางเปรียบเทียบภาษาบาลี สันสกฤต

ข้อ	ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
๓	มีตัวสะกดและตัวตามแน่นอน เช่น กัญญา จักขุ ทักขิณะ ปุจฉา อังณพ คัมภีร์	มีตัวสะกดและตัวตามไม่แน่นอน เช่น กันยา จักษุ ทักษิณ ปฤจฉา วิทยู อธยาศัย
๔	นิยมใช้ ฬ เช่น กีฬา จุฬา ครุฬ (จำว่า กีฬา-บาลี)	นิยมใช้ ฑ เช่น กรีฑา จุฑา ครุฑ (จำว่า กรีฑา-สันสกฤต)

ตารางเปรียบเทียบภาษาบาลี สันสกฤต

ข้อ	ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
๕	ไม่นิยมควบกล้ำและอักษรนำ เช่น ปฐุม มัจฉา สามี มิตร ฐาน ปทุมถาวร เปม กิริยา	นิยมควบกล้ำและอักษรนำ เช่น ประถม มัตสยา สวามี มิตร ฐาน ประทุม สถาวร เปรม กิริยา
๖	นิยมใช้ “ริ” เช่น ภริยา จริยา อัจฉริยะ	นิยมใช้ รร (รหัน) เช่น ภรรยา จรรยา อัศจรรย์ เนื่องจากแผลงมาจาก รฺ เช่น วรณ = วรรณ, ธรรม = ธรรม *ยกเว้น บรร เป็นคำเขมร

ตารางเปรียบเทียบภาษาบาลี สันสกฤต

ข้อ	ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
๗	นิยมใช้ ณ นำหน้าวรรณ ฐะ เช่น มณฑล ภัณฑ์ หรือ ณ นำหน้าห เช่น กัณฑหา ตัณฑหา	นิยมใช้ “เคราะห์” เช่น วิเคราะห์ สังเคราะห์ อนุเคราะห์

ใบงานที่ ๓

ไชรหัสภาษาสันสกฤต

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๓ เรื่อง ไชรหัสภาษาสันสกฤต
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วินิจไวยากรณ์ไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๓)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามและทำกิจกรรมตามคำสั่ง โดยใช้ความรู้จากใบความรู้ที่ได้รับอย่างถูกต้อง ครบถ้วน

๑. อธิบายที่มาของภาษาสันสกฤต (เขียนตอบอย่างน้อย ๓-๕ ประโยค)

๒. จากคำต่อไปนี้ จงสังเกตและบอกว่าคำใดเป็นคำภาษาสันสกฤต พร้อมให้เหตุผลประกอบ

คำ	เป็นคำสันสกฤต (✓/X)	เหตุผลที่สังเกต
ปัญญา		
วิศวกรรม		
บรรจง		
มาตรา		
กรีธา		

๓. ให้อธิบายหลักการสังเกตคำภาษาสันสกฤต ๓ ข้อ พร้อมยกตัวอย่างคำสันสกฤตที่ตรงกับหลักการนั้น อย่างน้อยข้อละ ๒ คำ

- หลักการที่ ๑:
ตัวอย่างคำ:
- หลักการที่ ๒:
ตัวอย่างคำ:
- หลักการที่ ๓:
ตัวอย่างคำ:

๔. จงเปรียบเทียบข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ๓ ข้อ โดยสรุปเป็นประโยคสั้น ๆ

- ๑)
- ๒)
- ๓)

ใบงานที่ ๓

ไขรหัสภาษาสันสกฤต

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

๕. ให้อธิบายความสำคัญและคุณค่าของการศึกษาภาษาสันสกฤตในฐานะที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยและวัฒนธรรม

ใบงานที่ ๓ ไชรหัทสภาษาสันสกฤต

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามและทำกิจกรรมตามคำสั่ง โดยใช้ความรู้
จากใบความรู้ที่ได้รับอย่างถูกต้องครบถ้วน

๑. อธิบายที่มาของภาษาสันสกฤต (เขียนตอบอย่างน้อย ๓-๕ ประโยค)

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๓ ไชรหส์ภาษาสันสกฤต

๒. จากคำต่อไปนี้ จงสังเกตและบอกว่าเป็นคำภาษาสันสกฤต พร้อมให้เหตุผลประกอบ

คำ	เป็นคำสันสกฤต (✓ / X)	เหตุผลที่สังเกต
ปัญญา		
วิศวกรรม		
บรรจง		
มาตรา		
กรีธา		

ใบงานที่ ๓ ไชรหส์ภษษลันสกฤต

๓. ให้อธิบายหลักการสังเกตคำภษษลันสกฤต ๓ ข้อ พร้อมยกตัวอย่างคำสันสกฤตที่ตรงกับหลักการนั้น อย่างน้อยข้อละ ๒ คำ

• หลักการที่ ๑ :

ตัวอย่างคำ :

• หลักการที่ ๒ :

ตัวอย่างคำ :

• หลักการที่ ๓ :

ตัวอย่างคำ :

ใบงานที่ ๓ ไชรหัทสภาษาสันสกฤต

๔. จงเปรียบเทียบข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ๓ ข้อ โดยสรุปเป็นประโยคสั้น ๆ

- ๑)
- ๒)
- ๓)

ใบงานที่ ๓ ไชรหัทสภาษาสันสกฤต

๕. ให้อธิบายความสำคัญและคุณค่าของการศึกษาภาษาสันสกฤตใน
ฐานะที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยและวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

ขอมงฝากจากครู

ใบงานที่ ๕

นักสืบภาษา

ไขปริศนาภาษาสันสกฤต

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๕ เรื่อง นักสืบภาษาไขปริศนาภาษาสันสกฤต
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วินิจไวยากรณ์ไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๕)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อความต่อไปนี้ แล้วนำคำศัพท์ที่กำหนดให้ไปเติมลงในตารางให้ถูกต้อง โดยให้เหตุผลประกอบว่าทำไมจึงจัดอยู่ในหมวดภาษาสันสกฤต

ข้อความ

ณ มณฑลพิธีอันยิ่งใหญ่ กษัตริย์ทรงประทับบนบัลลังก์ที่ประดับด้วยทองคำร่ำ พร้อมด้วยพระมเหสี คู่บารมีและเหล่ามิตรที่เข้าเฝ้าฯ ภายใต้ฤกษ์มงคลสถาพรเป็นผู้บรรเลงเพลงอย่างไพเราะราวกับมี เวทมนตร์ ปราชญ์ท่านหนึ่งได้กล่าวถึงความจริงว่าความสำเร็จที่ได้มาต้องใช้ สติปัญญา ประกอบกับวิริยะ และอุตสาหะอย่างแท้จริง

คำศัพท์ที่กำหนด : กษัตริย์, มิตร, ฤกษ์, สถาพร, ความจริง, สติปัญญา, วิริยะ, อุตสาหะ, มนตร์
ตารางวิเคราะห์คำศัพท์

คำศัพท์ที่มาจากภาษาสันสกฤต	ลักษณะที่บ่งบอก

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ เพื่อให้เห็นคุณค่าของภาษาสันสกฤต

๑. จงยกตัวอย่างคำภาษาสันสกฤตที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวันมา ๓ คำ (นอกเหนือจากในใบงาน) พร้อมอธิบายความหมายสั้น ๆ

๑.๑ _____ (ความหมาย _____)

๑.๒ _____ (ความหมาย _____)

๑.๓ _____ (ความหมาย _____)

๒. ในฐานะผู้ใช้ภาษาไทย นักเรียนคิดว่า การเรียนรู้คำที่มาจากภาษาสันสกฤตมีความสำคัญอย่างไร

ใบงานที่ ๔ นักสืบภาษาไทยปริศนาภาษาสันสกฤต

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อความต่อไปนี้ แล้วนำคำศัพท์ที่กำหนดให้ไปเติมลงในตารางให้ถูกต้อง โดยให้เหตุผลประกอบว่าทำไมจึงจัดอยู่ในหมวดภาษาสันสกฤต

ข้อความ

ณ มณฑลพิธีอันยิ่งใหญ่ กษัตริย์ทรงประทับบนบัลลังก์ที่ประดับด้วยทองคำอร่าม พร้อมด้วยพระมเหสี คู่บารมีและเหล่ามิตรที่มาเข้าเฝ้าฯ ภายใต้ฤกษ์มงคลสถาพรเป็นผู้บรรเลงเพลงอย่างไพเราะราวกับมี เวทมนตร์ ปราชญ์ท่านหนึ่งได้กล่าวถึงความสำเร็จที่ได้มาต้องใช้ สติปัญญา ประกอบกับวิริยะ และอุตสาหะอย่างแท้จริง

ใบงานที่ ๔ นักสืบภาษาไทยปริศนาภาษาสันสกฤต

คำศัพท์ที่กำหนด : กษัตริย์, มิตร, ฤกษ์, สถาพร, ความจริง, สติปัญญา, วิริยะ, อุตสาหะ, มนตร์

ตารางวิเคราะห์คำศัพท์

คำศัพท์ที่มาจากภาษาสันสกฤต	ลักษณะที่บ่งบอก

ใบงานที่ ๔ นักสืบภาษาไทยปริศนาภาษาสันสกฤต

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ เพื่อให้เห็นคุณค่าของภาษาสันสกฤต

๑. จงยกตัวอย่างคำภาษาสันสกฤตที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวันมา ๓ คำ (นอกเหนือจากในใบงาน) พร้อมอธิบายความหมายสั้น ๆ

๑.๑ _____ (ความหมาย _____)

๑.๒ _____ (ความหมาย _____)

๑.๓ _____ (ความหมาย _____)

๒. ในฐานะผู้ใช้ภาษาไทย นักเรียนคิดว่าการเรียนรู้คำที่มาจากภาษาสันสกฤตมีความสำคัญอย่างไร

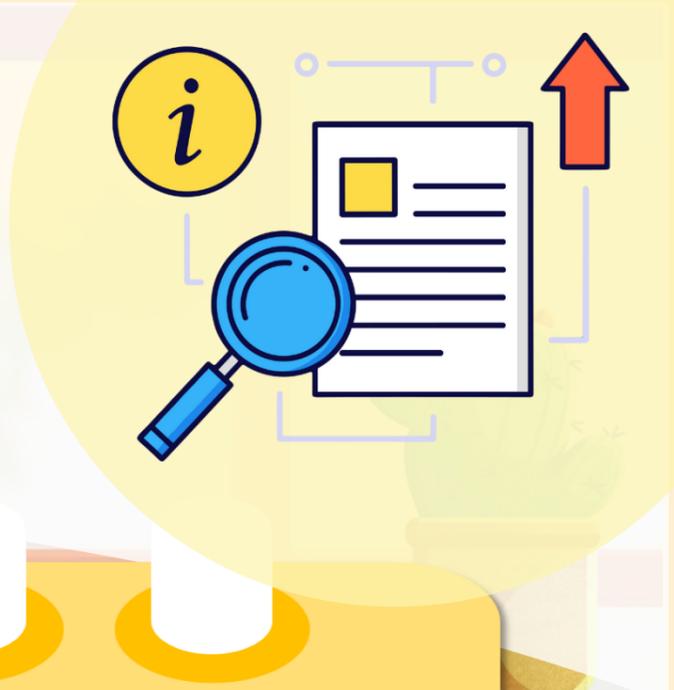
สรุปบทเรียน

คำยืมภาษาบาลี สันสกฤต (๒)

สรุป

ภาษาสันสกฤตมีบทบาทสำคัญต่อภาษาไทยในฐานะรากฐานของวัฒนธรรมและถ้อยคำชั้นสูง โดยรับสืบทอดผ่านทางศาสนาพราหมณ์และวรรณคดีโบราณ อิทธิพลของภาษาสันสกฤตปรากฏชัดในการใช้ราชาศัพท์ การตั้งชื่อบุคคล สถานที่ และการบัญญัติศัพท์ทางวิชาการ

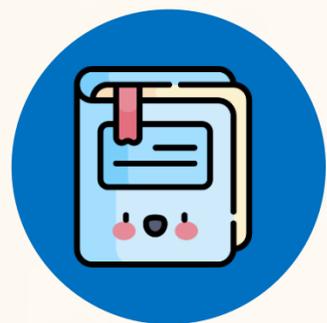

สรุป

ซึ่งช่วยยกระดับภาษาไทยให้มีความสละสลวยและเป็นทางการมากขึ้น นอกจากนี้ ภาษาสันสกฤตยังเป็นภาษาที่มีระบบโครงสร้างชัดเจน ทั้งด้านหน่วยเสียงและกระบวนการสร้างคำ การเรียนรู้ภาษาสันสกฤตจึงช่วยให้เข้าใจที่มาและเข้าถึงอรรถรสของภาษาไทยได้อย่างลึกซึ้ง

บทเรียนครั้งต่อไป

คำสมาส (๑)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง คำสมาสในภาษาไทย
๒. ใบงานที่ ๕ เรื่อง รู้จักคำสมาส

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

